

SKÄGGSMO – OMRÅDET SÖDER OM BRANDBERGEN

Ingen ursprunglig bebyggelse finns kvar av Skäggsmo, Katrineberg, Gubbakärr, Larsbo, Daltorp eller Slätmossen. Alla är jämnade med marken.

- 1 Skäggsmo, ursprungligen torp under Hesslingby/Lundby, var äldst, byggdes 1819.
- 2 Daltorp, backstuga under Alby från 1856, raserades ca 1888
- 3 Katrineberg, lägenhet under Alby, från 1885
- 4 Gubbakärr, lägenhet under Katrineberg
- 5 Larsbo, obestämd tidsperiod första halvan 1900-tal
- 6 Slätmossen, avstyckad från Hesslingby/Lundby 1906

Skäggsmo

Torp under Lundby / Hesslingby. Beboddes först 1819. Närmast från Solberga kom Erik Ersson, född 26 februari 1780 på Östra Ösby, med hustrun Catharina Andersdotter, född 13 december 1796 i Västerhaninge. De hade dottern Anna Stina som var född på Stadsberga 22 januari 1817.

Torparen Erik Ersson avled 3 december 1824. Till änkans räddning kom drängen Nils Persson från Tjursta. De gifte sig 23 januari 1827, och fick sonen Pehr 14 juli samma år. Dessförinnan hade de tagit emot barnhusbarnet Carl Johan från Stockholm i juni 1826. Carl Johan flyttade tillbaks dit 1831.

Catharinas dotter, Anna Sofia från första äktenskapet, gifte sig i november 1835 med gårdssmeden på Nykrogen och flyttade dit.

Äktenskapet på Skäggsmo, mellan Catharina och Nils, var tydligen inte så lyckat. 1842 flyttade Catharina med sonen till Västra Täckeråker, och Nils till Lännåker. ”Genom inbördes oenighet kunna ej leva tillsammans” står det antecknat under anmärkningar.

Ny torpare på stället blev Olof Carlsson, född på Hammarby 5 oktober 1812, gift med Christina Catharina Pehrsdotter. Hon var född vid Simpvik på Gålö 11 juni 1808. Hennes föräldrar, Per Olofsson och Greta Larsdotter kom också med till Skäggsmo.

Paret fick två döttrar. Margareta Sofia 1844, och Christina Mathilda 1850. Svärföräldrarna avled 1850 respektive 1851, innan torparfamiljen flyttade till Tyresö på våren 1852.

Efterträdaren hade redan anlant året innan. F.d. rättaren på Hesslingby, Jan Persson med hustrun Maria Holm. Maria avled på Skäggsmo straxt före jul 1851. Änklingen Jan står sedan som

”Donationsinnehavare”. Han hade två döttrar från ett tidigare äktenskap, deras mor hade dött 1829 på Hesslingby. Den ena dottern gifte sig 1856, och födde två söner på torpet.

”Donationsinnehavaren” avled 25 augusti 1858. Svärsonen och döttrarna tog först över Skäggsmo, men flyttade till Södertälje 1860.

Ny torpare blev Per Eriksson. Han var son på Hammarby, kom därifrån och gift med Kristina Katarina Pehrsson. De fick två döttrar och två söner på Skäggsmo innan de flyttade tillbaka till Hammarby 1872. Per ärvde den gården sedan fadern dött. Sven Nilsson, som arrenderat Hammarby av Per, blev ny torpare/arrendator på Skäggsmo 1872.

Skäggsmo stod fortfarande som ”torp under Hesslingby” men Sven Nilsson var arrendator. Han var född 1822, gift med Anna Maria Ersdotter, född 1828. De hade två döttrar, födda 1855 respektive 1869. den yngre avled i mars 1882. Den äldre, Anna Kristina, hade då två oäkta barn, men gifte sig 1884 med drängen Erik Gustaf Persson. Med honom födde hon tvillingar samma år.

Arrendatorn Sven Nilsson avled 22 februari 1887. I bouppteckningen kan man se att familjen inte var särskilt fattig. Han var delägare med en fjärdedel av Hammarby nr 1. Den fjärdedelen var värderad till 7 600 kr. Det övriga bohaget bestod av bl. a. :

1 brunt sto.....	100 kr
1 mörkbrun häst....	75 kr
1 oxe.....	125kr
8 kor.....	320 kr
1 gris.....	20 kr
17 höns.....	8:50 kr
Därutöver husgeråd, kläder, möbler och jordbruksredskap sammanlagt ...	8 900 kr
Fordringar.....	860 kr

Tillgångar knappt...9 800 kr

Avgår skulder ... .. 655 kr

Behållning drygt..... 9 000 kr

Änkan bodde kvar med dottern och mågen till 1889. Under hela 1890-talet, en bit in på 1900-talet arrenderades stället av ett flertal olika arrendatorer.

Enda kända foto av Skäggsmo Ägaren till Hesslingby/Lundby, Olof Persson,

tecknade 1 december 1906 ett köpekontrakt med klockaren i Österhaninge, Alfred Nyholm. Enligt det kontraktet sålde Olof Persson fastigheten Skäggsmo om 36 hektar 38 ar 40 kvadratmeter.

Redan i oktober 1907 skrevs ett nytt köpekontrakt, i vilket Nyholm sålde Skäggsmo till Direktören Carl August Dimander från Stockholm. Dimander bodde aldrig där själv, men hade en syster, gift med trädgårdsmästaren Knut Alfred Johansson, som kom dit 1910.

System och hennes man flyttade till Runebo, under Skogs Ekeby, 1913. Carl August Dimander sålde Skäggsmo 1 sept. 1913 till en Arild Robert Valdemar Zander. Zander bodde inte heller där själv. Han sålde enl. köpebrev 2 oktober 1916 till ”Harry Lindells boskilda hustru Jenny”. Som i sin tur sålde samma dag till C.R. Friberg. Det står ”köpebrev av den 2/10 1916 med därå tecknad transport”.

Friberg sålde fastigheten enligt ett köpebrev av den 12 maj 1920 till Frans Oskar Berg. Frans Oskar och hans hustru Anna sålde i sin tur till sonen Gunnar O. W. Berg, genom ett köpebrev daterat 14 maj 1923.

Ovanstående kan man se i lagfartsboken. I församlingsboken ser det lite annorlunda ut. Enligt den har det funnits ännu fler ägare. Men det räcker gott med de lagfarna ägarna.

Av lagfarna ägare har Zander bott några år på stället. Han titulerade sig ”trädgårdsdirektör”. Om det var för att han ägde Skäggsmo, eller om han ägde gården för att han var ”trädgårdsdirektör” framgår inte. Klart är ändå att de sista 15 åren har det förekommit både trädgårdsmästare och dito drängar i lång rad.

Familjen Berg bodde där från det att de köpte gården. De är också de sista privatpersoner som ägt den. Den siste arrendatorn var, så vitt jag kan se, Ebbe Josef Alexander Beierstein-Strömberg. Han var gift med Anna Margareta, f. Eriksson 1903 i Eskilstuna. Josef var född i Målilla i Kalmar län 1890.

De hade kommit dit 1937, och vid mitten av 1940-talet hade de 2 hästar, 4 kor, 1 ungdjur, 10 svin och 40 höns. Gården hade då ett taxeringsvärde på 15 400 kronor. Manbyggnaden

var av obekant ålder, men ekonomibyggnaden var från 1931. Om det var en eller fler ekonomibyggnader som var byggda -31 framgår inte.

Familjen Beirstein-Strömberg flyttade till Vega omkr. 1950. Ebbe Josef Alexander avled där 1965. Hustrun dog 2001, 98 år.

Den siste boende var Vilho Evert Pannanen. Han arbetade i skogen åt Berg. Berg bodde inte där permanent längre, men använde huset som sommarbostad. 1955 såldes fastigheten till Vattenfall. Senare till Haninge kommun, som sålde till vägverket innan motorvägen, Riksväg 73, byggdes.

Några förvildade bärbuskar, fruktträd och en syrenhäck är allt som antyder att här funnits en gård.

Daltorp

Backstuga under Alby. Arbetskarlen Erik Jansson Dalgren var första innevånaren i oktober 1858 Förmodligen byggde han stugan själv. Erik var född 7 april 1802 i Ytterjärna församling i Södermanland. Han hade varit änkling sedan 1833. Erik hade kommit från Brännkyrka 1838, blivit dräng på Hammarby. Sista året bodde han som inhysing på Alby innan han flyttade till backstugan.

Han fick snart sällskap av änkan Anna Katrine Olsdotter, född 4 sept. 1818. Hon var änka efter statardrängen Jon Jansson vid Östra Täckeråker. Hennes son Karl Olof, f. 1847, var med men flyttade straxt till Mellanberg.

Erik och Anna Katrine gifte sig 23 juni 1862. Det var väl det enda som bröt vardagslivet för de två, innan Erik dog 8 december 1883, 81 år .

Anna Katrine hade tagit sig an fosterbarnet Hildur Elisabet, född 6/1 1882 i Sthlm, och Nils Gustaf Adolf, född 15/2 1883. Pojken dog redan i mars samma år. Flickan flyttade därifrån.

Anna Katrine flyttade till Fattighuset 14 november 1888. Hon avled 19 mars 1900, 82 år.

Sedan dess har ingen bott på Daltorp. I dag har Haninge kommun ett upplag på platsen.

Katrineberg

Lägenhet under Alby, på E. Anderssons ägor.
Byggd 1885, inflyttad första gången 12 november
samma år.

Första innevånaren var arbetaren Johan Erik Jansson, född 29 mars 1843 i Västerhaninge församling. I praktiken på Bondäng på Gålö. (Bara Bondäng tillhörde V-h, övriga Gålö tillhörde Ö-haninge.) Johan Erik var gift med Kristina Katarina Ersdotter, född 18 oktober 1844 på Liåker, också på Gålö.

Även om det inte finns något kontrakt på det, så arrenderade Johan Erik marken. Det framgår av senare handlingar. Husen byggde han och kom att äga själv. De kom närmast från Tjursta Båtsmanstorp och hade fyra söner med sig. Den äldsta född 1870 på Liåker, den yngsta född 1880

på Tjursta Bt. 1887 flyttade den äldste till Småhamra. 1890 flyttade näste till Katarina i Sthlm. I stället fick de barnhusbarnet nr 2234 Carl Adolf Svensson, född 6 maj 1887. Han kom att bli kvar till vuxen ålder, och med egen familj.

Tredje sonen, Karl Hjalmar, flyttade till Rudan 1893, men återkom senare. Den yngste, Erik Reinhold, flyttade till Sthlm i maj 1897.

Sonen Karl Hjalmar, som kommit tillbaks hem, flyttade 1902 till Västerhaninge. Han gifte sig 26 oktober med mjölnardottern Julia Hellström på kvarnlägenheten Hällfors till Nödesta. De flyttade ihop på Fors och fick sitt första barn, Sven Hjalmar, där den 6 februari 1904. På hösten samma år flyttade de till Katrineberg.

14 mars 1905 skrev Karl Hjalmar på ett arrendekontrakt. I det skulle han arrendera Katrineberg av sina föräldrar. Men föräldrarna ägde inte marken, så förmodligen avsågs bara byggnaderna. Arrendet var på fem år med början 14 mars 1905. Summan 200 kronor årligen, skulle betalas med 100 kr 1 april och 100 kr 1 oktober varje år. I övrigt gällde samma arrendevillkor som gällde i kontraktet med avlidne Erik Andersson.

Marken ägdes vid det tillfället av Erik Anderssons sterbhus på Alby.

Samma datum arrenderar Karl Hjalmar även lägenheten Stubbakärr. Den ägdes av Teodor Mellqvist, en annan av ägarna på Alby. Priset för Stubbakärr var 10 kr första året, sedan 20 kronor per år de följande åren. På Stubbakärr fanns ingen byggnad, så det avsåg bara marken.

Karl Hjalmar och hustrun Julia fick tillökning med Karl Gustaf 7 jan 1906. De köpte, och flyttade till, gården Ljungby i november 1910.

Far och mor, Johan Erik och Kristina Katarina, bodde kvar på Katrineberg.

Johan Erik avled där 3 september 1916. Kristina Katarina flyttade året efter till sonen på Ljungby. Hon avled på Ålderdomshemmet 22 februari 1937.

I bouppteckningen efter Johan Erik kan man se att de ägde två boningshus med nödvändiga uthus, värderat till 1200 kronor. Kontanter och bank-medel 88 kronor, samt övrigt med summa 500 kr. I ”övrigt” ingick ett sto, två kor och en kviga värde 325 kr

Kristina Katarina Jansson
Johan Erik Jansson